

V. H. 1931

Fig. 1. Frøslev. Ydre. set fra Nordvest.

FRØSLEV KIRKE

STEVNS HERRED

Sognet er *Anneks* til Lyderslev. Ved Skøde af 5. Februar 1673 fik Baron Jens Juel til Juellinge overdraget Jus patronatus¹. Kirken fulgte siden denne Ejendom (sml. Hellested), indtil den fra Grevskabet Bregentved overgik til Selveje 1. Juli 1911.

Kirken siges 1755 at ligge straks udenfor Byen; tæt Nord for den findes Voldstedet af Frøslevgaard. *Kirkegaardsmuren*, af Kridtkvadre, blev udbedret og delvis genopført ved en Istandsættelse 1720, men staar tildels paa middelalderlig Syld; Porten har fire nymodens Piller.

Bygningen er et Langhus med romansk Midtparti, bredere senromansk Vestparti og sengotisk Østparti. Af Tværbygninger findes kun et Vaabenhus. Taarnet er rejst i og over Vestpartiet.

Af *den romanske Kridtkvaderkirke* staar Skibets Langmure og Vestgavl. Murhøjden er 5,70 m. Efter Stevnsskik har Skibet næppe haft mere end eet, midt i hver Langside placeret Vindue, begge lavtsiddende og helt tilmurede ved Hvælvenes Indbygning. Buettoppene er kun 3,80 m over Jorden. Norddøren

er fuldstændig ukendelig; den i ny Tid tilmurede og delvis ødelagte Syddør har i det ydre været rundbuet. Skjult bag Tilbygningen staar Vestgavlen med delvis bevarede Taglinier under den efternævnte Forhøjelse.

Senere Omdannelser og Udvidelser. Allerede i senromansk Tid (o. 1250) er der til Skibet blevet føjet en baade højere og bredere *Vestforlængelse* af Kridtkvadre over stærkt fremspringende Syldsten. Tilbygningen er endnu, skønt det øverste af dens Murværk sikkert er nedbrudt, højere end det gamle Skib, og dettes Vestgavl er blevet forhøjet. Langmurenes Østender griber udenom Skibets Vesthjørner. I Tilbygningens Nordvesthjørne er der en Vindeltrappe med svær, rund Spindel, Loft af rundbuede Kridtstensstik og en lille enkeltsmiget, nu lukket Vestglug. Trappens Indgang er ganske omdan-

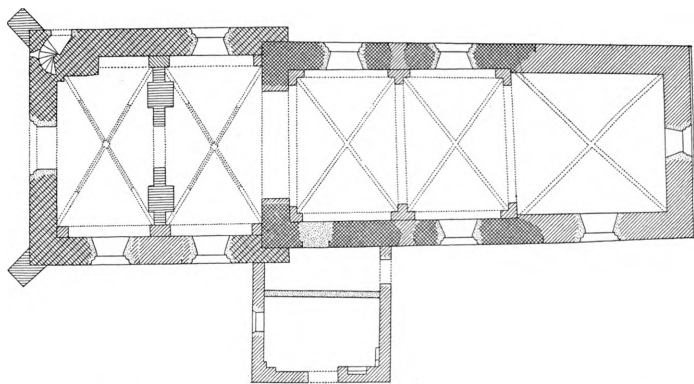

Fig. 2. Frøslev. Plan. 1:300. Maalt af Helge Holm 1915 (C. G. Schultz 1932).

net og har oprindelig snarest været indefra Rummet. Fra det øverste af Vindeltrappen fører en ligeløbende Trappe, med syv Trin og med et nu delvis ødelagt Loft af rundbuede Kilestensstik, videre i Nordmuren op til en rektantet, foroven afbrudt Dør ind til Loftsrummet. Dette har oprindelig faaet Lys gennem en nu lukket, enkeltsmiget, med Egeplanker dækket Loftsglug i Vestmuren (ydre Bredde 34, indre 97 cm). Paa Østvæggen (Ydersiden af Skibets gamle Vestgavl) ses o. 160 cm over nuværende Tagfod en nu af en nyere Loftsdør brudt og ret uregelmæssig Række Sømhuller, der tyder paa, at Tilbygningen forud har haft fladt Tag som i Karise (Fakse H.), og at dette har været indrettet til Forsvar. Østgavlens øverste Spids, hvori der sidder en firkantet Loftsglug, er sikkert senere ommuret.

I Tilbygningens Sydmur findes Spor af et helt tilmuret, meget bredt spidsbuet *Vindue*, vistnok fra o. 1400—50, som lukkes af og er ældre end de to meget lavt indbyggede gotiske *Hvælv*. Disse hviler i Nord og Syd paa Vægpiller og spidse Skjoldbuer, men er mod Øst og Vest indbyggede i Murene. Ribberne, der forneden er rektantede, foroven tredelt profilerede med spids Midtstav, mødes i en rudestillet Slutsten (svære Kridtstens-Overribber). Buen mellem Skib og Tilbygning er spids.

Omtrent paa samme Tid som Vestpartiets Overhvælvning (henimod 1500),

men før Korets Omdannelse, har det gamle Skib faaet indbygget to Fag lave, gotiske Hvælv med Halvstensribber (brede Overribber og Topblok). Efter Aar 1500 er det romanske Kor blevet nedrevet og det nuværende *Langhus* kor opført. Der spores Rester af et spidsbuet Østvindue og et fladbuet Sydvindue. Den østre Taggavl (Fig. 3), som over en svagt tilbagetrædende Skraakant er bæltmuret af Kridtkvadere og Munkesten, har 11 Kamtakker over fladbuede Højblændinger, af hvilke de fem midterste brydes af tre Cirkelfelter; Topblændingen har vandret Afslutning og nedhængende retkantet Midtstav. Under Blændingerne løber et Savskifte. Korrummet dækkes af et samtidigt Krydshvælv af Kridtsten med svære, skarprygget rundede Ribber (forsænkede, lette Overribber).

Paa Skibets Sydside er der, ligeledes i sengotisk Tid, blevet opført et *Vaabenhus* af Munkesten i Munkeskifte. Syddøren, i spidsbuet Spejl, er ødelagt; den nu kamløse Gavl har tre retkantede Blændinger over et svagt fordybet vandret Skifte. Vestsiden er helt om-muret 1720 (Rgsk.).

Over Vestforlængelsens vestre Halvdel er der 1669 rejst et *Taarn*, vistnok samtidigt med Vesthjørnernes Støttepiller. Mod Øst hviler det paa firkantede Murpiller, som gaar ned gennem Gjordbuen og nu forenes af en Tværmur, og som over Hvælvene støtter tre runde Taarnbuer. Murene er af smaa, røde Teglsten (5,5 cm svære) med udglattede jævne Fuger, og har vistnok oprindelig været rødkalkede med hvidmalede Fugestreger. Øverste Stokværk har mod hvert Verdenshjørne et Par rundbuede Glamhuller. Gavlene er gotiserende, med syv Kamtakker, hvorunder Østgavlen har syv Højblændinger med Trappestik, Vestgavlen kun tre og af simplere Form (fra 1720?). Paa Taarnets Sydside sidder en Kalksten med fordybede Versaler: »Dette Taarens Opbyggelse er bekaastet af den Capital 500 Rigsdaler Rente som sal welbyrdig Gabriel Laxmand til Frøsløf Kirche oc hans welbyrd Frue Edle Rosenkrans Jacobs Daatter af Arreskof testamenterit hafver Gud til Ære dennem til it berømmeligt Nafven oc andre Christen til

V. H. 1931

Fig. 3. Frøslev. Korgavl.

it got Exempel Anno MDCLXIX«. Kapitalen blev skænket 1642 af Ægteparret, der ejede Frøslevgaard; Gabriel Laxmand døde 1642. Kirkeregnskabet for Aaret 1669 indeholder ingen Oplysninger².

1720 betegnede Kirken som »næsten den brøstfældigste i Distriktet«, og Muremester Andreas Jacobsen af København fik 340 Rdl. for Reparation af Bygning og Ringmur.

Kirkens Ydermure er hvidkalkede, de nymodens Tagværker teglhængte. Vinduerne har linealgotiske Støbejernsstel i Karme, der ligesom Gesimserne er af smaa gule Sten; et Vindue i Korgavlen og et i Vaabehuset er cirkelrundt. I Vest er hugget en ny, spidsbuget Hovedindgangsdør. Indvendig staar Kirken pudset, Skibets Buer og Ribber er cementerede med Farver og Fuger som Munkesten. Taarnet er efter 1900 blevet afstivet med talrige Jern.

INVENTAR

Da det gamle †*Alterbord* blev nedtaget 1802, fandt man i Muren en *Relikvieæske af Bly med »Rester af de 11000 Jomfruer og den hellige Saturninæ Ben«. Den blev af Kirkeejeren 1807 skænket til Oldsagskommissionen³.

†*Alterklæde* af karmosin Kamelhaarsplyds med Sølvgallon, kgl. Navn og Aarstal blev anskaffet 1726 (Rgsk.).

Altartavlen er et i en linealgotisk, delvis forgyldt Egetræsramme indfattet Oliemaleri paa Lærred, 105 × 163 cm, forestillende Mater dolorosa (Smertens Moder). Kristi afsjælede Legeme hviler i Jomfru Marias Skød, Magdalene staar ved den ene Side, medens en stigmatiseret Munk (S. Franciscus) i graa Kutte knæler ved den anden. Billedet er en Kopi efter Domenichinos Original i Louvre og skænket af Grev Joach. G. Moltke. Den gamle †*Altartavle* siges i 1755 at have samme Form, Inscription, Navne og Vaaben som den i Lyderslev Kirke undtagen Aarstallene »gjort 1613 stafferet 1614«.

Altersølv. Kalk (Fig. 4), 25 cm høj, med sekssidet Fod og Skaft, fladtrykt Knop med drevne og graverede Blade, Kummehylster af støbte og graverede Akantusblade, og oprindelig Kumme. Paa Skaftet er graveret diagonaltstillede Blade, paa Knoppens Rudefremspring Versalerne IHESVS og langs Fodens 6 Tungekanter Versaler: »Frøsløf Kirckis Kalk och Disk bered Anno 1591 Sogneprest Her Knud Rasmwøn Kircke Werie Mats Lawritsøn och Niels Nielsøn«. Over første Tunge er fæstet en lille støbt Krucifiksgruppe. Ingen Stempler, men indridset: »XXXVIII«. Samtidig *Disk* med graveret Kristi Monogram (Minuskel indenfor Bladkrans) i Bunden og akantusagtigt Cirkelkors paa Randen. Ingen Stempler.

Fonten er et moderne Støbejernsarbejde som i Smerup. *Daabsfadet* er

ligeledes moderne, af Plet. *Tinkande* fra o. 1800, med graveret Kirkenavn og Stempel som i Lyderslev.

†*Korbuekrucifiks*. 1755 fandtes »over Koret et Krucifix, hvorunder en Indskrift med runisk(!) Skrift, men Sammenhængen kan ikke fattes for-medelst faa Bogstaver er kendelige og de fleste udslettede«.

Prædikestolen har haft Indskrift, hvorefter den ligesom †*Altertavlen* er blevet »gjort 1613« og »stafferet 1614« paa Kirkens Bekostning efter Befaling af Ditlev Holck.

Af Renaissancearbejdet, der i høj Grad har mindet om Lyderslevstolen og sikkert er af samme Haand, er kun bevaret de fire Storfelter, med Kassetteværksarkader (uden Muslingskaller), og de fire Hjørnefigurer med Evangelisternes Navne paa Postamenterne.

Det øvrige er fornyet o. 1900. Egetræet staar rensset.

Stoleværket er linealgotisk fra o. 1850.

†Et forsvundet *Pulpitur* bar 1755 Indskriften: »Ps LXXXIV Herre! Hvor lystige ere dine Boliger etc. 1650«.

Pengetavle, sengotisk, med firkantet Bakke, Skaft og Rygskjold, 16 × 14,2 cm, paa hvis Forside er malet Madonna med Barnet⁴.

Klokker. 1) Med Minuskelindskrift: »anno domi ni cdxc quinto sntepeer leestete oc peru ielp ihesvs maria anna oluf kegge« (»Idet Herrens Aar 1495« — fire uforstaaelige Ord —

»Hjælp Jesus, Maria, Anna. Oluf Kegge«). Under Skriftbaandet ses Støberen Oluf Kegges Støbermærke og længere nede paa Klokkelegemet Smaarelieffer, hvoriblandt Afstøbninger af Pilgrimstegn fra Köln, Einsiedeln, Vadstena og maaske Præstø. Tvm. 93 cm (Uldall. S. 203 f.).

2) Over en grov Rankefrise fire Linjer, hver begyndende med en aaben Krone: »Anno 1665 er denne Kloche giort efter velby Frue Edele Rosenkrandtes Bevilning af de — Rentpenge som S Gabriel Laxmand oc hendes velby til Frøsløf Kirche hafver foræret — der velby Philip Ioachimb Bastorp vaar Herre til Frøsløf Gaard och H Christen Søfrenson L — Sogneprest til forn Frøsløf Kirche gos mich Hans Meyer«; paa Hankene Vrængemasker. Tvm. 96 cm⁵. En †Klokke afleveredes i Skat 1528.

Mindetavle over faldne 1864.

V. H. 1930

Fig. 4. Frøslev. Alterkalk 1591.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1661—72, 1718—35 (RA). — Præsteindberetninger 1755 (NM) og 1758 (LA). — Museumsindberetninger af J. B. Løffler og W. Møllerup 1892, af C. A. Jensen 1915. Revideret af C. A. J. og V. H. 1930. — Weinich: Hist. Efterretninger om Stevns Hrd. 1776. S. 68; samme: Beskrivelse over Stevns Hrd. 1798. S. 140—42.

¹ Kronens Skøder II, 383. ² H. F. VIII, 429. ³ »Dagen« 1807, Nr. 81. ⁴ Et lignende Stykke, fra Asmindrup Kirke, Ods Herred, er nu i Nationalmuseet. ⁵ KhS. 3. R. IV, 272.

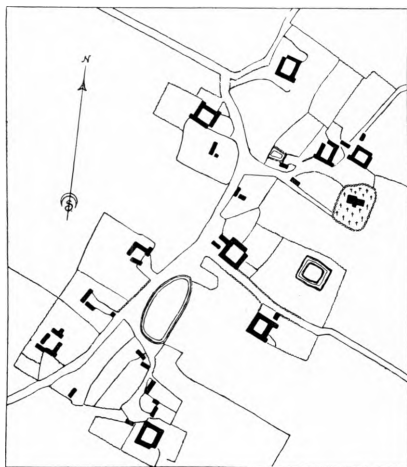

Fig. 4. Frøslev 1808.